

NARODNA

Letnik III
Štev. 18Uredništvo in upravnništvo v Ptuj. Ček. rač. 16.089.
Naročnina za celo leto Din 28.—, pol leta Din 20.—,
Četr let 10.—. Za plačila nazaj se računni vsaka številka 1 dinar.

PTUJ, dne 14. maja 1932

Cena oglasov: Po ceniku odn. po dogovoru.
Cena malih oglasov: Vsaka beseda Din 1.— in —50.
Večkratne objave po dogovoru.

Premišluj ta teden
globokost in resničnost sle-
dečih rekov, citatov in gesel:

„Ne samo, kar velewa mu stan,
kar more,
ta mož je storiti dolžan!“

„Kdor zaničuje se sam, podlaga
je tajčevi peti.“

„Sloga jači, nesloga tlači.“

Slavo Štine, Maribor:

Binkoštna.

Dobrot božanskih tisočero,
bogastva vedno polno mero
ljubezen večna svetu daje!

A vendar: težko je življenje
in vedno večje je trpljenje —
ves svet že v temeljih se maje . . .

Zakaj? — Zato, ker luč spoznanja
ljubezni večne svet odklanja
in blesk zlata svoji si raje . . .

Prosimo vsi za dar modrosti,
in vsega bo za vse zadosti —
ljubav prešinja naj vse kraje!

Davorin Zunkovič, Maribor:

K zgodovini pojma „Sokol“ v literarno
historičnem oziru.

K stoletnici Tyrševega rojstva.

(V naslednjem prinašamo prav
zanimivo slovstveno-zgodovinsko
razpravo izpod peresa našega so-
trodnika, ki je priznan književnik
in vojaški zgodovinar, čigar temelji-
ta jezikovna raziskavanja o Slo-
vanih so v kulturnem smislu vzbudi-
la veliko pozornost in so drago-
cen pripomoček za vse, ki se po-
glabljuje v resen študij staroslo-
vanske kulture. Autor, ki je naš
stalen sotrudnik, je še danes stal-
en sodelavec čeških listov in „Rat-
nega lista“ v Beogradu ter dela
točasno na razlagi svet pisemskih
vojnih pohodov iz vojaškega sta-

lišča. Za naš list nam je obljubil
kritičen življenjepis svetega Jero-
nima, ki je naš rojak iz Strigove.
Naslednja razmotravanja, ki bodo
objavljena v treh nadaljevanjih
naj cenj. čitatelji ne vzamejo kot
kak tendenčen spis, ampak kot res-
no literarno hi-storično razpravo.
Uredništvo.)

Kakor znano, so se pri nas z za-
konom od 6. decembra 1929 vse obsto-
ječe telovadne organizacije, ki so do
takrat temeljile deloma na strankarsko
politični, deloma na verski podlagi —
razpustile in nadomestile z novo dr-
žavno organizacijo, zvano Sokol Kralje-
vine Jugoslavije (skrajšano: SKJ).

Ta sicer sama na sebi zgodovinska
odločitev je skrajna v prizadejih kro-
gih izzvala deloma nepriznane nevo-
lje, deloma neko bojzljivo skrito animoz-
nost, ker so ob tej zgodovinski po-
tezi merodajni činitelji nanerno opu-
stili ali pa podzavestno prezrli potre-
bo, da široki javnosti podajo jezikov-
no in kulturnozgodovinsko razlago bi-
sivega pojma „sokol“; ako bi se to stori-
lo, bi bila vsaka antagonistična raz-
laga tega sedaj oficijelnega naziva že
v kali onemogočena in bi se postop-
ni mirni prehod v novoustvarjeno si-
tuacijo dosegel lot sam po sebi raz-
umljiv pojav čisto avtomatično brez
razburjanja prizadejih. Toda v kritiko
tako nastalih razmer se spuščati, ni
namen predstoječe literarno-zgod. vins-
ke razprave. —

Dejstvo, da se je takta razlaga, ki
bi služila v pomirjenju razburjenih du-
hov opustila, se pač mora p ipisova-
ti okolnosti, da ni bilo v krogu od-
čujočih nobenega človeka, ki bi bil or-
jentiran o tem, da je pojam „sokol“

jezikovno genetično homonim t.j. be-
seda z dvojnimi, temeljno si naspro-
tujočim pomenom, kar ima lahko za
posledico, da nezadosno orientirani
razlago dvojnega pomena podzavesno
zamenja, kar se v našem slučaju tu-
di faktično dogaja. — Nesmrtna zgo-
dovina nam ne-porno navaža ponov-
ne vzgled takih kurioznih zamenjav,
ki so se vživele in se ne dajo več
iztrčiti, kakor napr. v našem slučaju,
ko ni nikdo resno in pravočasno opo-
zorial kritične javnosti na take nesmi-
selnosti.

Vsega tega pa pri nas ni bilo
treba. Mi vemo vse to že iz naših
najstarejših in najnovejših slovar-
jev in drugih slovstvenih priročnikov
in celo najnovejši Brockhausov leks-
ikon povdarja dvojni smisel in pomen
besede „sokol“ jasno „Sokol — Held
und Falke“ (t.j. Sokol pomeni — Ju-
nak in — sokol — ptica). Jaz sam sem
že v svoji knjigi („Die Slawen, ein
Urvolk Europas, 6. izdaja, stran 137)
javno opozoril znanstveni svet, da ho-
di po napačni poti, nakar sem dobil
„zadostilno“ mnenje merodajnih, da
se ta slovstvena napaka ne da več po-
praviti, četudi bi se v predmetnem
slučaju to lahko z eno potezo peresa
zgodilo. — Prezrlo se je namreč po-
pomena, da Slovani že od petineveka,
ki se ne da z letnico označiti sploš-
no pojmujejo pod izrazom „sokol“
(srp. „soko“) mladega, močnega, sta-
sitega, za vojaško službo zrelega moža,
v ljubavnih odnosih pa — ljubčka. Do-
kazov tej trditvi je nebroj v bogati
slovarski literaturi vseh vekov, vzlasti
v ruskih in jugoslovanskih (sc. srb-
skih) narodnih pesmih. Pod enim in
istim izrazom je „sokol“ zamišljen kot
bojevnik oz. junak in je mor-

fologično tudi zelo verjetno, da oba
homonima, katerih drugi meri na pti-
co — sokoča nista najbrže imela pr-
votno istega debela; kajti zdi se, da
gre v našem predmetnem primeru za
pojmi „sok“ (succus, Saft) kot besedo-
tvorno deblo.

(Se nadaljuje prihodnjič.)

Tiha, a uspešna akcija „Narodne Sloge“
za omiljenje vinske krize!

Rabimo za enkrat 10 vagonov
oz. 800 hl dobrega haloškega
vina.

Odmev zadnje vinske razstave.

Našim zvesim čitateljem iz vseh
krajev je dovolj znano, kako smo široki
javnosti predstavili naše vinorodne in
naravno bogate, ali zavoljo splošne go-
spodarske krize silno obubožane Ha-
loze in marljive prebivalce teh solni-
čno lepih gorc. Tozadevni dopisi in
čanki so inteli prav lep odmev tako ob-
času, ko se je začela in izvedla znara
pomozna akcija, katero so vodili od-
lični možje, kakor ob priliki, ko smo
osvežili žalostne spomine na še bolj ža-
lostne medvojne razmere. — Tolažili
smo s toplo iskreno besedo si omake,
ker smo sami siromaki, a smo pri tem
na tihem preudarili in „gruntali“, ka-
ko dejansko pomagati čez udarje im
vinogradnikom iz Haloz, da se osvobo-
dimo očitka praznega besedičenja in
tistega puhlega predbacivanja od strani
raznih amizij, ki že v kali zat ejo vsako
dobro stvar samo zato, ker sami nimajo
svojih prstov vmes. Pa pu-timo te opaz-
ke in natočimo čistega vina o načrtu.

Kakor je morda že večini čitateljev
znano, čitajo „Narodno Slogo“ tudi na

Vladimir Vrhovec:

Ogljarjev Peter.

(Konec)

5.

Županova Franča se je prebudila
z zadnjim petelinovim petjem. Za nje-
nim oknom je pošumevalo listje. Od-
grnila je pisano zaveso na oknu in se
zazrla v jesen.

V vrhovih kostanjev se je lovila la-
hek veter, beroč po vejevju zadnje
orumenelo listje, katero je v poig a-
vanju vetra padalo na dvorišče.

Otožne in zasivele so ležale pla-
tane, zapuščene njive so stezale za-
rjevele brazde tja daleč v jesensko
meglo in nizko nad pustim poljem
se je podila jata žerjavov.

Postala je nehote otožna ob tem
pogledu.

Pri kozolcu je zapazila Petra. Ali
kako se ga je prestrašila, videč ga s
pomečkanim klobukom, njegova lepa
kanižola in irhaste hlače so bile vse

blatne zadaj. Velike, plave oči so čr-
no obrobljene kot bi Peter to noč
prečel največje trpljenje. Skrila se
je za zaveso in opazovala.

„Piančeval je in s fanti se pote-
pal pozno v noč,“ ji je bila prva re-
šilna misel.

Tudi on jo je opazil na oknu. A
ko je zginila, ga je zaskelilo pri srcu
trikrat bolj močneje kot sinoči. Pre-
pričan je bil, da ga Franica vara; silno
je trpel ob tej misli. Potegnil je po-
trani klobuk in stopal skozi vas s težo na
srcu.

Za njim pa je s rnelo bisiro Fran-
ično oko.

Takrat je stopila v kamro Fran-
ična mati.

„Kakor sem ti rekla že snoči, og-
ljarjevega Petra ne trpim. Ako hočeš
Matevža s Poljan, stara si dovolj, da
boš spoznala, kaj je prav ali ne,“ je
je hitela na vse zgodaj županova mati.

Franica je bila tiha, premišljevala je
o sinoči ko je pel s fanti Matevž s Po-

ljan pod njenim oknom. Še vedno ga je
takpo živo videla s kipečimi brkami pod
nosom, lo rasilih plavih las in zapeji-
vih oči. In potem še tisto, ko bi mali
vedeli... Sicer pa mu je že obljubila,
da bo njegova.

„Saj ne rečem, da je Matevž grd in
neroden,“ je odvrnila materi.

„I, seveda ni; hišo ima in denarja
v s'rinji. Peter pa je samo ubogi oglar-
ček,“ je prtrdila stara, vesela, da se je
hči spametovala.

Kakor iz bliska je švignil Franici
Peter skozi možgane, ves blaten, za-
sramovan in ponižan. Zastudil se ji je.

Ker pa je molčala, je dejala mati:

„Ako bi vedela, kaj je čenčal nri
Jože našemu hlapcu o Petru, da ga
je sinoči čuval naš maček pri kozolcu.
Najbrže se je s kamenjem hotel otolažiti
rad Poljanci, pa je zadržal tam od
strahu do jutra. Ljubosumnež zani-
karni!“

In starica se je nasmejela na vsa
dolga usta.

Franici je bilo sedaj vse očito. Su-
ni'a je mater v bok in rekla:

„Pa naj bo, Matevža s Poljan!“

Tako je bila za vedno zapečaten
Petрова ljubezen pri županovi Franici.

6.

Peter pa je tak at taval sredi polja
proti domu.

Zarudlo jut o nekje za planinami
ga je budilo, po njivali in ob gozd-
nih obronkih so se še valile jesen-
ske megle in pomikale v sive planine.
Iz vasi je bilo čuti cvileč, otožen glas
vedno glasnoje. Iz bele megle se je
zvil kmet z vozom. Koščeno kljuse je
bilo tudi otožno, a voz je škripal o-
tožneje. Samo kmet v zastavnem ko-
raku se je sklanjal v poluseči nad
prazne brazde in je nekaj golčal, mr-
mral, ko je zaslišal jutranje zvonenje
iz jesenske megle.

Peter se mu je umaknil za nizki
grm, da je odmrmljal kmet z vozom.

Stopil je zopet na blatno, zvože-
no polje.